

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ČEŠTÍ REEMIGRANTI Z UKRAJINY A JEJICH ZAČLENĚNÍ DO ČESKÉ SPOLEČNOSTI

Vypracovala: **Lidiya Marek**

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Ing. Petr Kokaisl Ph.D.**

© 2010

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Akademický rok 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Lidiya Marek

obor Podnikání a administrativa

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze
čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název tématu: **Čeští reemigranti z Ukrajiny a jejich začlenění
do české společnosti**

Struktura bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Literární rešerše
4. Historie reemigrantů z Ukrajiny
5. Současný život českých reemigrantů z Ukrajiny
6. Zpracování dosažených výsledků
7. Závěr
8. Seznam literatury
9. Přílohy

Rozsah původní zprávy: 30 - 40 stran

Seznam odborné literatury:

Dufek, Vladimír. Kapitoly z dějin volyňských Čechů. Praha: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1997.

Dufek, Vladimír. Návrat volyňských Čechů do vlasti v archívních materiálech. Praha: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1997.

Jančáková, Jana – Jančák, Pavel. Mluva českých reemigrantů z Ukrajiny. Praha: Univerzita Karlova – Nakladatelství Karolinum, 2004.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr.Ing. Petr Kokaisl, Ph.D.**

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2010

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne: 19.11.2008

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „**Čeští reemigranti z Ukrajiny a jejich začlenění do české společnosti**“ vypracovala samostatně za odborného vedení vedoucího bakalářské práce PhDr. Ing. Petra Kokaisla Ph.D. Veškerá použitá literatura a jiné podkladové materiály jsou uvedeny v seznamu literatury.

Praha, 31. března 2010

.....

podpis autora

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Ing. Petru Kokaislovi Ph.D za vstřícnost, ochotné jednání a odborné konzultace, které mi během tvorby této práce věnoval.

**ČEŠTÍ REEMIGRANTI Z UKRAJINY A JEJICH ZAČLENĚNÍ DO
ČESKÉ SPOLEČNOSTI**

**CZECH REEMIGRANTS FROM UKRAINE AND THEIR
INCORPORATION INTO CZECH SOCIETY**

Souhrn:

Bakalářská práce se zabývá problematikou českých reemigrantů z Ukrajiny. Práce je rozdělena do dvou částí: teoretické a praktické. Teoretická část je zaměřena především na dějiny českého národa na Ukrajině. Druhá část má vyloženě aplikační charakter a zkoumá reemigraci bývalých českých občanů do své vlasti, která se uskutečnila ve druhé polovině XX. století.

Hlavní výzkumnou otázkou je, zda česká vláda se pečuje o své bývalé občany žijící na území Ukrajiny. Hlavním cílem práce je podrobit analýze reemigraci českého obyvatelstva na území Československa a později České republiky ve 2. polovině XX. století.

Klíčová slova:

Reemigrace, Česká republika, Ukrajina. XX. století.

Summary:

The bachelor thesis focuses on the issues of Czech reemigrants from the Ukraine. The work is divided into two parts: theoretical and practical. The theoretical part primarily focuses on the history of the Czech nation in the Ukraine.

The second part has a strictly applicational character and examines the re-emigration of former Czech citizens to their homeland, which took place in the second half of the 20th century. The main research question is whether the Czech government is taking care of its former citizens who are living on the territory of Ukraine. The main objective is to analyze the re-emigration of Czech population back to the territory of Czechoslovakia, and later to the Czech Republic in second half of the 20th century.

Key words:

Reemigration, Czech Republic, Ukraine. 20th century.

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíl práce a metodika	11
3	Literární rešerše	13
4	Historie reemigrantů z Ukrajiny	15
4.1	Historie „ukrajinských Čechů“	15
4.1.1	Středověk a příchod Čechů na území Ukrajiny.....	15
4.1.2	Novověk.....	16
4.1.3	XX. století – první polovina	18
4.1.4	XX. století – druhá polovina (reemigrace)	20
4.2	Organizace Čechů na Ukrajině.....	25
4.2.1	Minulost	25
5	Současný život českých reemigrantů z Ukrajiny.....	26
6	Zpracování dosažených výsledku.....	28
6.1	Dotazník	28
6.2	Výsledky dotazníku	30
6.3	Nejčastější problémy „ukrajinských Čechů“ a návrhy jejich řešení.....	34
6.4	Možnost uplatnění reemigrantů na území České republiky	35
6.5	Zajímavosti ze života ukrajinských Čechů	36
7	Závěr.....	38
8	Seznam literatury	39
8.1	Literatura	39
8.2	Právní předpisy	39
8.3	Elektronické zdroje.....	39
8.4	Seznam obrázků.....	41
9	Příloha č. 1. Organizace ukrajinských Čechů:	42

1 Úvod

Problematice reemigrace není v české literatuře dle mého názoru věnována patřičná pozornost. Teprve v 90. letech minulého století se k ní začínají obracet čeští autoři. Právě z toho důvodu jsem se rozhodla se zaměřit na tuto oblast.

Po roce 1945 na území, které bylo kdysi součástí habsburské říše, zůstalo několik set tisíc Čechů, kteří se z různých důvodů chtěli vrátit do své vlasti. Myšlenka o návratu do země svých předků nebyla zřejmě nová – první vlna emigrace se uskutečnila již po získání nezávislosti v roce 1918.

Naprostá většina rodin se po roce 1917 přestěhovala z toho důvodu, že se na území bývalé Ruské říše vlády ujali bolševici. Reemigrace neměla ovšem systémový charakter, kromě toho pro československou vládu bylo daleko výhodnější přes Čechy žijící na východě zajišťovat export svých výrobků.

Zlom přišel až po druhé světové válce, když se vláda tehdejšího Československa oficiálně rozhodla vyzvat své krajany k návratu do ČSR. Právě této části reemigrantů a tomuto období bude v mé práci věnována největší pozornost. Samozřejmě něco zmíním i o současných reemigrantech, ke kterým patřím.

Další část práce bude mít praktický charakter – v této části své bakalářské práce podrobím analýze současné reemigranty. To znamená, že poukážu na jejich aktuální problémy a pokusím se navrhnout vhodné způsoby jejich odstranění. Kromě toho poměrně podrobně rozepíši možnosti uplatnění českých reemigrantů v současném hospodářském životě České republiky.

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem mé práce je podrobit analýze reemigraci českého obyvatelstva na území Československa a později České republiky. Struktura bakalářské práce se odvíjí od teoretických poznatků k praktické části, která je vytvořena na základě teoretických poznatků a současné situace.

Teoretická část má historický charakter – jsou v ní popsány dějiny českého národa na Ukrajině. V praktické části je podrobena analýze současná reemigrace.

Před tím, než přistoupím k práci, vyslovuji výzkumnou otázku:

Jak současná česká vláda se pečuje o své krajany žijící v zahraničí.

Výzkumné podotázky jsou následující:

Pokud se tito lidé rozhodnou vrátit do země svých předků, získávají dostatečnou pomoc ze strany státních a nestátních institucí?

Je úroveň této pomoci podle jejich pohledu vyhovující?

Cílem praktické části mé práce bude prozkoumat, jak jsou reemigranti z Ukrajiny začlenění do české společnosti: zda mají dostatek možností pro rozvoj a seberealizaci, jak jsou bráni z hlediska místního obyvatelstva, zda mají problémy se začleněním do české společnosti, zda udržují kontakty s Ukrajinou.

Metodologie je následující: v první fázi bude vytvořen dotazník, který bude zaměřen na výše zmíněné výzkumné otázky a podotázky, dále bude proveden samotný výzkum, kde metodou jak to již vyplývá z předchozího textu, bude anketa a rozhovor.

Cílovou skupinou budou reemigranti z Ukrajiny. Výhoda daného výzkumu je v tom, že bude zodpovězena výzkumná otázka, druhá výhoda spočívá ve využití dvou metod, tudíž lze dosáhnout synergického efektu.

Nevýhodou je to, že výzkum bude omezen - v případě nenalezení žádné organizace reemigrantů z Ukrajiny - na osobní známé autorky práce - tudíž bude mít menší vypovídací schopnost.

Zejména v teoretické části jsem použila metodu deskripce. Ke zpracování a vytvoření teoretické části byla využita odborná literatura související s danou problematikou, v této části práce vycházíme z analýzy a syntézy.

Tyto metody poskytly ucelený přehled o zkoumané problematice ve výše zmíněném období – mluvím zejména o druhé polovině 20. století.

3 Literární rešerše

20. století bylo snad nejkrvavějším obdobím v celé lidské historii – snad nikdy v dějinách za tak krátkou dobu nezahynulo nebo nedošlo k násilnému vystěhování tak velkého počtu lidí.

Reemigrace do Československa (později do České republiky) se uskutečňovala hlavně ze zemí východní nebo jihovýchodní Evropy, ve kterých po 2. světové válce začali vládnout komunisté. Kromě toho, bychom neměli zapomínat, že území, na kterém žilo české obyvatelstvo, bylo silně postiženo válkou – zejména Jugoslávie a Ukrajina. Reemigrace se uskutečňovala hlavně z ekonomických důvodů.

Mezi významné práce o zmiňované problematice, které bych chtěla jmenovat, patří „Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950“ od J. Vaculíka, „Volyňští krajané“ od J. Folprechta, „Návrat volyňských Čechů do vlasti v archivních materiálech“, kterou napsal V. Dufek a nakonec „...nikdo není zapomenut“ od V. Maška a kolektivu autorů. Tyto literární zdroje byly jádrem teoretické části mé práce.

Další velká vlna reemigrace Čechů z Ukrajiny na území tehdejšího Československa nastala po rozpadu Sovětského svazu, kdy se Ukrajina ocitla na pokraji chudoby. Tato vlna reemigrace měla vyloženě ekonomické důvody.

Touto problematikou se zabýval ve svých studiích zejména Sociologický ústav Akademie věd ČR, kde bych chtěla zmínit studii, která má název „Reemigrace zahraničních Čechů, především emigrantů z vyspělých zemí, do ČR v 90. letech 20. století z hlediska ekonomické sociologie.“ Dále bych chtěla zmínit články „Volyňští a „černobylští“ Češi“, „Zakarpatská Ukrajina: periferie ve středu Evropy?“ opublikované v časopise „Geografické rozhledy.“

Dalším důležitým důvodem pro přesun českého obyvatelstva z okolních zemí byl bezesporu vzestup nacionalismu v jednotlivých zemích – stačí připomenout občanskou válku, která zuřila na Balkánu mezi Srby a Chorvaty.

Toto byly dva hlavní důvody pro reemigraci. Je pochopitelné, že vlny reemigrantů se výrazně lišily, účelem této práce je poukázat na odlišnosti různých vln. Rozhodla jsem se, že se zaměřím především na druhou polovinu 20. století – toto období považuji za nejvíce zajímavé, jelikož události, o kterých píš, mají přímý vztah

k současnosti. Kromě toho velmi mnoho svědků tehdejších událostí je naživu, což je velkým přínosem pro zkoumání daného období.

4 Historie reemigrantů z Ukrajiny

4.1 Historie „ukrajinských Čechů“

4.1.1 Středověk a příchod Čechů na území Ukrajiny

Středověk je poměrně rozsáhlé časové období, které začíná na území Evropy pádem římské říše, přesněji řečeno sesazením posledního římského císaře Romula Augustusta vůdcem Odoakerem¹. Dějiny středověku jsou velice zajímavé, ale nevztahují se k tématu této práce, z toho důvodu opustím ranní a pozdní středověk a přistoupím rovnou ke konci středověku a novověku. Ve své práci budu hovořit o dvou historických oblastech, ve kterých bydlelo nejvíce Čechů – Podkarpatská Rus a Volyň.

Pokud mluvím o území dnešní Ukrajiny, tak bych měla zmínit Volyň jako místo, kde od středověku až do 50. let minulého století žilo nejvíce osob české národnosti. Volyň (ukrajinsky Волинь, polsky Wołyń; rusky Волинь, latinsky pak Lodomeria) je označení pro historickou oblast, která leží na současném severozápadě Ukrajiny. Volyň patřila Polsku, v Novověku po rozbořech Polska toto území patřilo až do roku 1918 Rusku. Dalším územím, na kterém žilo mnoho Čechů, byla Podkarpatská Rus (укр. Карпатська Україна, polsky Zakarpacie, Podkarpacie, Ruś Zakarpacka, latinsky Ruthenia). Toto území na rozdíl od Volyně, celý středověk a novověk patřilo uherskému království a následně Rakousko-Uhersku.

První zmínky o Češích na tomto území se datují od X. století. V XI. a XII. Století byl rozvoj česko-volyňských vztahů ovlivněn obchodní cestou, která začínala v Kyjevě, pokračovala přes Krakov a končila v Praze.² Ve středověku nedocházelo k velkým imigračním vlnám, jelikož základem tehdejšího hospodářství bylo zemědělství, které pochopitelně nepodporovalo migraci. Zlom přišel až v novověku, kdy se místo zemědělství stal základem hospodářství průmysl.

¹ VOLNÝ, Z. *Toulky minulostí světa*. 3. Díl. Praha: Via Facti, 2008. s. 213. ISBN 80-238-7462-4 (váz.).

² MAŠEK V. „...nikdo není zapomenut“. Podbořany ; Kryry ; Vroutky ; Strojetic : ZO ČSPB, 1988. Str. 17. ISBN neuvedeno.

4.1.2 Novověk

Pro účely této práce období mezi středověkem a 18. stoletím nemají velký význam, z toho důvodu tomuto období nebude věnována pozornost, i když z časového hlediska se jedná o téměř 300 let. Na začátku 18. století se do popředí dějin dostávají země, které v předchozích historických obdobích nehrály podstatnou roli – jedním z příkladů těchto zemí je carské Rusko. Během celého středověku bylo Rusko velmi zaostalou zemí. V 18. a 19. století se situace výrazně změnila a Rusko začíná hrát velice významnou roli v evropské a celosvětové politice.

V roce 1861 došlo v Rusku ke zrušení nevolnictví a zahájení významných reforem, díky kterým následně došlo k obrovskému růstu ruské ekonomiky³. Rusko se v té době zachovalo velice chytře, jelikož chápalo, že bez pomoci přistěhovalců a bez peněz z Evropy nedokáže pozvednout svou ekonomiku, a proto začalo zvat obyvatele z rozvinutějších zemí Evropy.

Podmínky pro přestěhování byly naprosto výborné: půda, kterou nabízela carská vláda, byla mnohem levnější ve srovnání s cenami v Evropě, podmínky pro založení podniku nebyly tak přísné, přistěhovalci také nemuseli během 20 let platit daně a sloužit v ruské armádě. Kromě vyloženě hospodářských podmínek, carská vláda nabídla i právo na vlastní samosprávu a náboženskou svobodu. Přistěhovalci mohli zakládat školy s výukou ve svém jazyce⁴.

Do Ruska odjížděly i němečtí kolonisté, ale ti žili ve velice uzavřených společenstvích a téměř vůbec nepřicházeli do styku s místními. Ruská vláda chtěla přilákat do země kolonisty, kteří by byli jak ekonomické úspěšní, tak i někoho, kdo by se výrazně nelišil od ruské kultury. Ideálním případem byl nějaký slovanský národ.

³ RŮŽIČKA, P. *KULT OSOBNOSTI A JEHO PRÁVNÍ DŮSLEDKY* [online]. [s.l.] : Masarykova univerzita, 2008. 71 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita [cit. 2010-01-05]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/124168/pravf_m/diplomova_prace_Premysl_Ruzicka.txt?lang=en>

⁴ VACULÍK J. „*Reemigrace a usídlování volyňských Čechů v letech 1945-1948*“. Brno : Ústav marxismu-leninismu Univ. J. E. Purkyně, 1984. Str. 14 ISBN neuvedeno.

Kromě toho bychom neměli zapomínat, že Rusko mělo společnou hranici s Rakousko-Uherskem - z toho důvodu emigranti museli obrazně řečeno, na rozdíl od svých spoluobčanů hodlajících emigrovat do Ameriky, pouze nasednout do vlaku a za několik dní byli v novém místě.

Během 12 let – od roku 1868 až do roku 1880 do Ruska odešlo přibližně 16 tisíc Čechů⁵. Většina z nich se usadila na Volyni v následujících městech: Rovno, Dubno, Luck, Žitomir, Ostroh. Český kapitál velice silně přispěl k rozvoji této zaostalé ruské oblasti. Kromě hospodářského přínosu čeští osadníci zvýšili i kulturní a sociální úroveň tohoto regionu tím, že zakládali různé kroužky nebo divadla - na obrázku č.1 uvádím fotografii jedné z hudebních kapel z konce XIX. století.

Obrázek 1. Hudební kapela

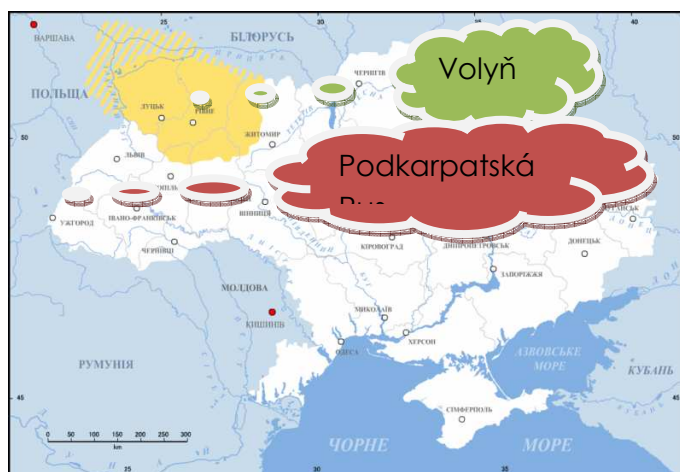
Zdroj: <http://www.toman.estranky.cz/fotoalbum/volynsti-cesi/volynsti-cesi/107>

⁵ Tamtéž, str. 17.

4.1.3 XX. století – první polovina

Dvacáté století bylo velmi bohaté na historické události, z toho důvodu jsem se rozhodla, že toto historické období rozdělím do dvou částí – na období před a po druhé světové války. Území, které je součástí dnešní Ukrajiny, bylo zčásti osídleno osobami české národnosti. Největší počet těchto osob žil na Volyni a v Podkarpatské Rusi (viz mapa). Připomenu, že Podkarpatská Rus v té době patřila Rakouskouhersku, součástí kterého byly i české země.

Obrázek 2. Volyň a Podkarpatská Rus

Zdroj: www.wikipedia.org

Na začátku dvacátého století přišla první světová válka a došlo k tomu, že příslušníci české národnosti začali bojovat proti sobě, jelikož Češi žijící na území habsburské monarchie byli mobilizováni do rakousko-uherské armády, kdežto volyňští Češi ve stejné době byli vesměs občany Ruska.

Ruská říše vstoupila do války s cílem, který vyvolal obrovské nadšení u slovanských národů – jednalo se o osvobození Slovanů. Toto zřejmě vyvolalo proruské sympatie mezi krajany žijící v Ruské říši a naděje v osvobozenou úlohu Ruska.

České spolky se obracely hned od počátku války na cara a vládu s výzvami a memorandy, žádajícími zařadit mezi válečné cíle Ruska i osvobození Čechů a Slováků⁶.

Mimochodem T. G. Masaryk doufal, že se Rusko stane základnou k vytváření československých dobrovolnických jednotek, protože právě tam se soustředil největší počet českých a slovenských zajatců⁷.

Po revoluci v Rusku začala zcela nová etapa rozvoje života ukrajinských Čechů. Tato etapa byla spojena se vznikem a rostoucím významem československých legií. Spolu s těmito legiemi území Ruska opustilo velké množství Čechů. Nejsilnější příliv reemigrantů byl v letech 1918-1923. Tato problematika je sice zajímavá, ale není účelem této práce.

Bohužel osud Čechů, kteří zůstali na území Ukrajiny, byl velmi tragický – ti se dočkali okupace Polskem, po které následoval pokus o polonizaci rodin. Osud východní části byl ještě horší – tam přišla kolektivizace a znárodnění majetku s případným násilným vystěhováním na Sibiř.

⁶ HOFMAN J. a kol. „*Volyňští Češi v prvním a druhém odboji*“. Praha: Český svaz bojovníků za svobodu, 2004. Str. 12. ISBN 80-7005-036-5 (brož.)

⁷ Tamtéž, str. 15.

4.1.4 XX. století – druhá polovina (reemigrace)

Vztah české vlády vůči reemigrantům se výrazně změnil po skončení druhé světové války. Již v dubnu roku 1945 hned po vytvoření košické vlády její předseda řekl: „*Vláda se bude snažit otevřít dveře do vlasti všem Čechům a Slovákům, kteří jsou roztroušeni v zahraničí. Je v programu vlády, aby se všichni Češi a Slováci mohli uživit doma, aby tu pomáhali budovat nový stát*“⁸.

Po skončení druhé světové války směřovalo do Československa právě z Volyně nejvíce osob české národnosti. Hlavní středisko, kam směřovaly transporty s českými krajany, bylo město Žatec s pobočkami v Podbořanech a Mostě. Reemigranti po příjezdu do země obdrželi pas a bylo jim přiděleno místo k usídlení. Vzor pasu uvádím na obrázku č. 3.

Krátce poté – už v červenci roku 1945, se vláda oficiálně rozhodla vyzvat své krajany k návratu do nového československého státu a nařídila svým resortům připravit potřebné předpoklady. Největší práci muselo odvést ministerstvo ochrany práce a sociálních věcí, které mělo na starosti transfer krajanů a ministerstvo zemědělství, které dostalo za úkol připravit zemědělské osídlování nových občanů.

To znamená, že první ministerstvo se mělo postarat o Čechy před jejich příjezdem a mělo zajistit zejména: evidenci a statistiku reemigrantů, dopravu reemigrantů, ubytování a stravování reemigrantů a samozřejmě zajištění zdravotní péče ve spolupráci s ministerstvem zdravotnictví.

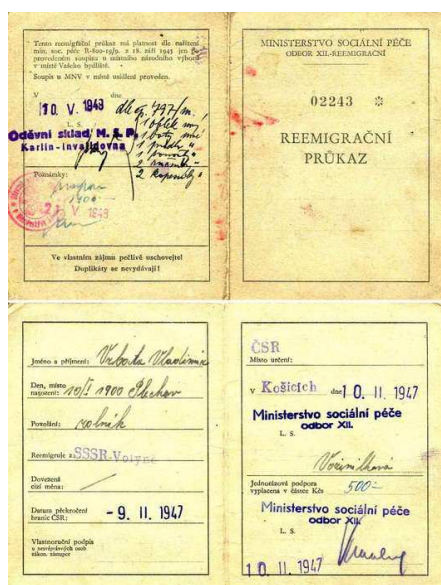
Reemigrační politika měla tedy dva důvody: politický a hospodářský. Politický důvod spočíval v tom, že se československá vláda snažila nahradit německé obyvatelstvo (v Čechách) a maďarské (na Slovensku) krajany žijícímu v zahraničí. Velice dobře se k tomu vyjádřil časopis Český kurýr, který vycházel na začátku německé okupace.

⁸ VACULÍK J. „*Reemigrace a usídlování volyňských Čechů v letech 1945-1948*“. Brno : Ústav marxismu-leninismu Univ. J. E. Purkyně, 1984. Str. 14. ISBN neuvedeno.

V jednom z jeho článků bylo uvedeno: „*Chceme zase společný stát Čechů a Slováků, ve kterém by místo menšin německé a maďarské byli soustředěni i naši krajané rozptýleni v cizině*“.⁹“

Další důvod byl hospodářský – po násilném odsunutí německého obyvatelstva z pohraničních oblastí zůstalo mnoho volných pracovních míst, které bylo zapotřebí rychle obsadit. Samozřejmě čeští krajané žijící na území SSSR také měli zájem opustit stát ovládaný diktátorem.

Obrázek 3. Reemigrační průkaz

Zdroj: <http://www.toman.estranky.cz/clanky/volynsti-cesi/reemigrace-zpet-do-vlasti>

Celý proces reemigrace byl značně složitý, jelikož ve srovnání s repatriací bylo potřeba udělat mnohem větší objem práce: bylo nutné zajistit převoz movitého majetku, začlenit reemigranty do pracovního procesu a postarat se o ně – zajistit na přechodné období stravování, ubytování a medicínskou péči.

Celkový proces reemigrace po druhé světové válce lze rozdělit do tří etap. První etapa měla přípravný charakter a spočívala v podepsání příslušných dohod s okolními zeměmi, ve kterých žila česká menšina. Dále bylo zapotřebí vytvořit soupis žadatelů,

⁹VRABEC, V. „Vznik myšlenky odsunu Němců v domácím odboji“. [online]. Dějiny a současnost [cit. 2010-01-05]. Dostupné z WWW: < <http://dejiny.nln.cz/archiv/1990/1-1990-50.html> >

kteří vyjádřili svůj zájem o návrat do ČSR. Jádrem druhé etapy bylo zajištění převozu majetků Čechů a Slováků. Poslední etapa vycházela z péče o již přistěhované reemigranty.

Do Československa směřovalo několik desítek vlakových transportů - některé až o tisíce osobách. Cesta do vlasti byla strastiplná, trvala někdy i deset dní ve vagónech, které neměly žádné topení. Češi, kteří se vrátili do své mateřské země, se usídlili především v pohraničních oblastech, odkud byli před tím odsunuti sudetští Němci¹⁰.

Celkem na území Československa přišlo 7500 rodin volyňských Čechů - z toho naprostá většina z nich šla pracovat do zemědělství. Bohužel ze začátku těmto rodinám chyběly prostředky, inventář, krmivo a samozásobitelské dávky¹¹.

Po skončení 2. světové války patřila ČSR ke straně vítězných mocností. Bohužel se jednalo o jediný stát, který po skončení války, i když patřil k vítězům, přišel o rozsáhlé území – jednalo se o Podkarpatskou Rus. Toto území bylo na základě smlouvy mezi ČSR a SSSR ze dne 29. června roku 1945¹² anektováno. Toto území mimochodem nikdy nebylo součástí SSSR ani Ruské říše. V té době ale nikdo nedokázal jít proti Stalinovi.

Jednalo se o území, na kterém před válkou žilo přibližně 800 tisíc lidí, z toho přibližně 34 tisíc Čechoslováků¹³. Součástí výše zmíněné smlouvy byl protokol, na základě kterého se osoby, které mají československou národnost, mohly se vystěhovat do ČSR. Měly to učinit do 1. ledna roku 1946. Z těchto osob chtělo opustit území ovládané Stalinem přibližně 24 tisíc.

Pro přehlednost je tento počet osob zobrazen na grafu č. 3, ze kterého lze provést srovnání počtu těchto osob a počtu osob české a slovenské národnosti žijící na tomto území před válkou. Jak je vidět z grafu, naprostá většina lidí se rozhodla opustit území anektované Stalinem. Záměr přestěhování je zřejmý – i když na území Československa také vládl komunistický režim, vůbec nedal srovnat s komunistickým režimem v SSSR.

¹⁰ Luděk Toman - rodopisné stránky [online]. 28.03.2007 [cit. 2010-03-26]. Luděk Toman - rodopisné stránky. Dostupné z WWW: <<http://www.toman.estranky.cz/clanky/volynsti-cesi/reemigrace-zpet-do-vlasti>>

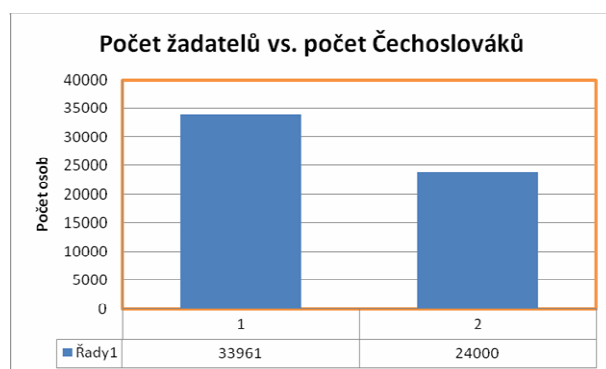
¹¹ VACULÍK J. „Reemigrace a usídlování volyňských Čechů v letech 1945-1948“. Brno : Ústav marxismu-leninismu Univ. J. E. Purkyně, 1984. Str. 12. ISBN neuvedeno.

¹² Klub českého pohraničí [online]. 2010, 28.01.2010 [cit. 2010-03-26]. Dostupné z WWW: <http://www.klub-pohranici.cz/ps_SH.htm>

¹³ Tamtéž.

Největším problémem reemigrantů ze Zakarpatské Rusi bylo to, že mnoho z nich neumělo česky nebo slovensky¹⁴.

Obrázek 4. Původní počet osob žijících na území Podkarpatské Rusi vs. počet zájemců o reemigraci

Zdroj: VACULÍK J. Začleňování reemigrantů do hospodářského života v letech 1945-1950. Str. 10

Právě z důvodu toho, že se tehdejší vláda obávala přísunu lidí nečeské národnosti, byla celková agenda zabývající se reemigranty předána ministerstvu vnitra. Chtěla bych však poznamenat, že ve srovnání s celou procedurou vyřízení žádostí o udělení československého občanství pro ostatní Čechy (mám na mysli Čechy žijící v Rakousku, Maďarsku atd.) měli ukrajinští Češi jednodušší postup¹⁵.

Celkově se z Volyně přestěhovalo 38 859 osob. Pro srovnání bych ráda uvedla tabulku č. 1, ve které lze vidět počet reemigrantů z jiných zemí - data se vztahují k největší vlně reemigrantů (v letech 1945-1950).

Jak je vidět z tabulky, nejvíce reemigrantů přišlo z Maďarska, které tam žili v důsledku existence společného státu (Rakouska-Uherska), který zanikl na začátku 20. století. Z Maďarska přišlo přibližně 34 % reemigrantů. Druhý největší počet lidí směřoval z Ukrajiny – zejména z Volyně, odkud se vystěhovalo 38 tisíc osob, což relativně činí přibližně 20 % celkového počtu osob přestěhovaných za sledované období.

¹⁴ VACULÍK J. *Začleňování reemigrantů do hospodářského života v letech 1945-1950*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. Str. 15. ISBN neuvedeno.

¹⁵ VACULÍK J. *Začleňování reemigrantů do hospodářského života v letech 1945-1950*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. Str. 111. ISBN neuvedeno.

Ostatních 70 tisíc osob se přistěhovalo z Jugoslávie, Podkarpatské Rusi, Polska, Rakouska, Francie, Německa, Bulharska. Z mimoevropských zemí bych chtěla zmínit zemědělské reemigranty z Argentiny. Osoby pocházející z Argentiny si měly obstarat na rozdíl od jejich evropských kolegů celý proces reemigrace na vlastní náklady.

Druhá velká vlna migrace přišla na začátku 90. let. V té době se rozpadl největší stát světa - SSSR. Rozpad Sovětského svazu vedl ke zničení hospodářství ukrajinské země – podniky přestaly vyrábět a začaly masově propouštět lidi.

Zároveň rostla obrovským tempem inflace. V současných učebnicích makroekonomie právě země bývalého SSSR spolu s poválečným Německem a Argentinou slouží jako ukázkový příklad hyperinflace. Jedná se o tempo růstu inflace, které převažuje desítky procent ročně. Pouze pro zajímavost uvedu, že světový rekord v inflaci má Maďarsko - 41,9 biliard ($4,19 * 10^{16}$) %, této inflace bylo dosaženo v roce 1946¹⁶.

Právě v té době dochází k masovému znehodnocování úspor – veškeré peníze, které měli lidé naspořeny za celý život, během několika dní ztratily svou kupní sílu. V té době stále více lidí začíná uvažovat o vystěhování z Ukrajiny. Velmi mnoho mých spoluobčanů začíná hledat nový život v jiných zemích. Česká republika se stala jednou z cílových destinací. Mimochodem v té době moje rodina migrovala do Čech.

¹⁶ World's Highest Denomination Banknote - Hungarian (1946) 100 Quintillion Pengo. [online]. [cit. 2010-03-02]. Dostupné z WWW: <http://www.3833.com/largest_denomination_wbn_without_zero>

4.2 Organizace Čechů na Ukrajině

4.2.1 Minulost

Historicky prvními organizacemi na území dnešní Ukrajiny byly bezesporu organizace Čechů, kteří sem přesídlili z Rakousko-Uherska v 60. letech XIX. století. Češi ve srovnání s místními obyvateli měli mnohem bohatší kulturu. Jak jsem již uvedla v historické části své práce, Češi zakládali hudební skupiny a divadla, ve kterých se hrálo v českém jazyce. První česká škola na území Ukrajiny byla založena v roce 1872 ve městě Čechograd¹⁷.

V novověku se dalo mluvit zejména o církevních evangelických organizacích na území dnešní Ukrajiny, které sdružovali české krajany v zahraničí. Během první světové války byla nejvýznamnější českou organizací v tomto regionu bezesporu Československá legie, což byla bojová jednotka složená z Čechů a Slováků žijících na území carského Ruska. Poté, co bolševici podepsali mírovou smlouvu s Německem, legie opustily území Ukrajiny. Návratu legií do Československa je věnováno poměrně mnoho publikací a literárních děl, z toho důvodu se tím nebudu zabývat.

V období existence Sovětského svazu neexistovala žádná organizace Čechů na Ukrajině, sdružování na základě národnosti vůbec nepřicházelo v úvahu, dokonce během vlády Stalina bylo nebezpečné se hlásit k české národnosti – prostě Češi museli místo své národnosti se hlásit buď k ruské, nebo k ukrajinské národnosti.

¹⁷ 140 let Čechogradu[online]. Czech.cz [cit. 2010-01-02]. Dostupné z WWW: < <http://www.czech.cz/cz/ceske-listy/krajanske-panorama/140-let-cechogradu> >

5 Současný život českých reemigrantů z Ukrajiny

V současné době působí na Ukrajině celá řada organizací, které sdružují ukrajinské Čechy. Ráda bych uvedla jejich seznam (v závorce je uvedeno město, ve kterém se daná organizace nachází): BOHEMIE (Melitopol), BOHEMIE (Zápороží), ČECHOHRAD (Novhorodkivka), Česká beseda (Odessa), ČESKÁ BESEDA (Lvov), ČESKÁ NÁRODNÍ RADA UKRAJINY (Kyjiv), ČESKÁ RODINA (Odessa), České centrum (Kyjev), ČESKÝ NEZÁVISLÝ EVANGELICKÝ BRATRSKÝ SBOR (Bohemka), ČESKÝ NEZÁVISLÝ EVANGELICKÝ BRATRSKÝ SBOR (Veselynivka), ČEŠTÍ BRATŘI (Bohemka), HOLENDERŠTÍ ČEŠI (Mykolajivka), KLUB TGM V UŽHORODĚ, MALÁ ZUBOVŠTINA (Korosteň), SDRUŽENÍ ČECHŮ MATICE VOLYŇSKÁ (Luck), UŽHORODSKÁ SPOLEČNOST ČESKÉ KULTURY J. A. KOMENSKÉHO (Užhorod), VLTAVA (Simferopol), Vltava, odbočka (Lobanove), VYŠEHRAD (Kyjev). V příloze této práce je uveden kontakt na každou z těchto organizací.

Jedním z dílčích cílů této práce bylo prozkoumat, zda česká vláda podporuje tyto organizace. Z toho důvodu jsem se podívala na oficiální stránky ministerstva zahraničí a ministerstva školství. Ministerstvo zahraničí ve většině zemí prostřednictvím velvyslanectví nebo konzulátu finančně podporuje své spoluobčany, kdežto ministerstvo školství zpravidla vysílá učitele pro podporu vzdělání v rodném jazyce.

V rámci ministerstva zahraničí komunikaci a podporu českých krajanů má na starosti Odbor pro kulturu, komunikaci a prezentaci, který na základě Usnesení vlády ČR ze dne 14. prosince 2005 (dále jen Usnesení), spolupracuje s krajany po celém světě, a to formou poskytování finančních dotací na činnost krajanských spolků, zasílání učebnic, knih a videokazet pro potřeby spolků, výše zmíněný odbor také vysílá učitele k českým krajanským komunitám¹⁸.

Dle daného Usnesení vláda uvolní následující objem prostředků pro podporu svých krajanů (údaje jsou v tis. Kč):

¹⁸ *Krajské záležitosti*[online]. Ministerstvo zahraničí ČR [cit. 2009-11-05]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/pracoviste_mzv_pro_krajanske_zalezitosti.html>

Tabulka 1. Objem prostředků pro podporu krajanů v zahraničí

	2006	2007	2008	2009	2010	celkem
Celkem	55 165	56 268	57 394	58 542	59 712	287 081

Zdroj: příloha k Usnesení vlády ČR ze dne: 14. prosince 2005 č. 1622, o programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006 až 2010

Podle mého názoru je objem vynaložených prostředků příliš malý, jelikož podle daného Usnesení Ministerstvo zahraničí může zřídit pouze 15 dvousemestrálních a 60 čtyřtýdenních stipendijních míst ročně, přijmout 20 vyučujících z řad krajanů ročně, vyslat 12 českých učitelů ročně ke krajanům v zahraničí včetně jejich vybavení učebními materiály a udržet stávajících 48 lektorátů českého jazyka a literatury v zahraničí spolu s vysláním nejvýše 15 učitelů českého jazyka a literatury ročně.

6 Zpracování dosažených výsledku

6.1 Dotazník

Po provedení důkladné analýzy dosud zmíněných zdrojů jsem se rozhodla sestavit dotazník, pomocí kterého bych mohla vyhodnotit proces zpětné asimilace ukrajinských Čechů. Sestavila jsem dotazník, který obsahuje 21 otázek.

Nechtěla jsem pouze rozdávat dotazníky, nýbrž jsem chtěla provést řízený rozhovor, který se bude řídit dotazníkem a jeho oblastmi. Některé otázky jsou uzavřené, ale dle mého názoru budou nejzajímavější spíše otevřené otázky, které mohou poskytnout respondentovi určitý prostor k sebevyjádření.

První dvě otázky měly za cíl zjistit obecnou informaci o respondentovi - ptala jsem se na jeho věk a pohlaví. Dále mě zajímalo, jak dlouho člověk žije v České republice. Po této otázce následovala otázka, která se zajímala o nejvyšší dosažené vzdělání. Část z respondentů mohla být ještě studentem - z toho důvodu jsem se dotazovala na oblast práce nebo obor studia.

Po těchto úvodních otázkách jsem přistoupila k cíli svého výzkumu – otázkám zaměřeným na reemigraci. Začala jsem dotazem na zdroj informací o reemigraci a poté mě zajímalo, zda byl tento zdroj dostatečný. Samozřejmě každý člověk má určitá očekávání, právě proto jsem se ptala na to, zda očekávání před příjezdem odpovídala tomu, s čím se dotyčný na místě potkal.

Při emigraci a reemigraci jsou dle mého názoru největším problémem kulturní rozdíly a jazyková bariéra - z toho důvodu jsem se chtěla ujistit, zda jsem měla pravdu, ale nepoložila jsem přímou otázku o jazyce, nýbrž jsem se zeptala, s jakými problémy se dotyčný setkal.

Jednou ze základních výzkumných otázek v mé práci bylo zjistit, zda česká vláda poskytla pomoc při a před příjezdem do České republiky. Dále se dalo předpokládat, že Češi, kteří žijí již několik generací na Ukrajině, budou bráni „místními Čechy“ jako Ukrajinci než jako Češi. Z toho důvodu jsem se zeptala, zda vztah po příjezdu do České republiky ze strany místních byl kladný či nikoliv.

V poslední době na území České republiky míří stále více emigrantů, proto lze předpokládat, že vztah vůči přistěhovalcům nebude v některých případech ze strany Čechů kladný. Nemohla jsem se na to zeptat přímo, proto jsem položila otázku, zda se respondent se setkal s diskriminací vůči němu nebo zda byl svědkem diskriminace vůči ostatním.

Zajímalo mě, zda by respondent poradil etnickým Čechům, kteří zůstali na Ukrajině emigrovat nebo nikoliv s uvedením důvodu. Člověk, který prožil poměrně dlouhou dobu na Ukrajině, by mohl udržovat kontakty s lidmi, kteří zůstali na Ukrajině. Zajímalo mě, zda někdo udržuje kontakty a jakým způsobem – email, osobní návštěvy, klasické dopisy atd.

V doplňující otázce jsem se ptala na to, zda někdo z dotazovaných jezdí na Ukrajinu. Po emigraci se stává, že se člověk se musí spokojit s horší prací, než kterou měl v zemi, kde se narodil, proto mě zajímalo, zda jsou ukrajinští Češi spokojeni se svým současným stavem z finančního hlediska.

Samozřejmě otázky typu „*Kolik máte měsíční příjem*“ nebo „*Jste spokojeni se svým finančním stavem*“ mi přijdou nevhodné a respondent na ně nikdy neodpoví - z tohoto důvodu jsem se zeptala na to, zda by dotazovaný zařadil sebe do průměrné třídy. Tato otázka mi přijde mnohem vhodnější.

Pro některé lidi není Česká republika konečnou zemí pro život a zdálo se mi, že se někteří reemigranti budou snažit migrovat ještě dál na západ - právě proto jsem se ptala, zda mají zájem o další migraci.

Na konci dotazníku mě zajímalo, zda pokud žil dotyčný na území Ukrajiny, byl členem nějakého sdružení. Poslední otázka byla oddechová. Zajímalo mě, jaká slova se vybaví dotyčnému, pokud se řekne Česká republika.

6.2 Výsledky dotazníku

Podařilo se mi najít 7 lidí, kteří vyjádřili svůj souhlas se mnou spolupracovat. Rozptyl jejich věku je poměrně velký – nejmladšímu je 32 let, nejstaršímu 70. Jedná se vesměs o lidi, kteří reemigrovali do České republiky minimálně před 12 lety, tudíž jsou tady již docela dlouho a dokážou se zorientovat jak v českém, tak i v ukrajinském prostředí.

S každým z dotazovaných jsem strávila v průměru 40-45 minut. Snažila jsem se vést spíše řízený rozhovor, než klasickou anketu – chtěla jsem, aby se dotazovaný cítil, že o něj mám zájem jako o osobnost, než jako pouze statistickou jednotku – tím dokážu získat přízeň dotazovaného a budu schopna získat více informací.

To je podle mě velice dobře – člověk, který velice dobře zná 2 kultury, je přínosnější pro společnost, než ten, který si myslí, že jen jeho národní kultura je správná. Ze 7 respondentů jsou dvě ženy. Všichni reemigranti se nacházejí na území České republiky v průměru 13 let, jeden přijel jako malé dítě před 63 lety – hned po 2. světové válce.

Všichni respondenti mají ukončené středoškolské vzdělání s maturitou - pouze jedna žena má jen základní vzdělání. Tak vysoký počet lidí s maturitou ve zkoumaném vzorku se dá vysvětlit tím, že bez maturity v současné době se nikam nedostaneme a maturita je v současné době stejně důležitá jako umění čtení a psaní v předchozích stoletích.

Co se týče pracovního uplatnění, tak každý člověk pracuje v jiné oblasti: zoo, řidičem, 2 pracují jako dělníci v mladoboleslavské škodovce, jeden v průmyslu. Žádný z uchazečů nepracuje v sektoru služeb nebo ve finančním sektoru. Je to způsobeno tím, že podle mého názoru zejména finanční sektor vyžaduje vysokoškolské vzdělání.

Přibližně polovina reemigrantů získala informace o reemigraci z Kulturního sdružení Čechů na Ukrajině, 2 od známých, jeden si nepamatuje, protože byl ještě dítětem, když rodiče reemigrovali – jednalo se o rok 1946. Nikdo nezmínil další zdroj – třeba česká ambasáda, noviny atd. Většina respondentů (5 lidí) pozitivně hodnotí rozsah informace, který jim byl poskytnut z těchto zdrojů.

Bohužel jejich očekávání po příjezdu se výrazně lišily od toho, s čím se potkali v České republice – většina respondentů odpověděla záporně na otázku zabývající se souladem očekávání a realitou po příjezdu.

Zdá se mi, že si reemigranti vybudovali spíše „vzdušné zámky“, které se jim zničily po příjezdu. Podle mého názoru to bylo způsobeno špatným obsahem a rozsahem poskytnuté informace, i když respondenti pozitivně vyhodnotili předchozí otázku.

Dále mě zajímaly problémy, se kterými se potkali reemigranti po příjezdu do České republiky. Zjistila jsem, že většina respondentů (5 ze 7) měla problém s českým jazykem, proto pro ně byl tento problém nezávažnější.

Jeden z dotazovaných již před příjezdem mluvil výborně česky, tudíž nezažil žádná problém. Jeden respondent zmínil téma práce, což bylo způsobeno tím, že dotazovaný se přestěhoval do menšího města, kde je v porovnání s Prahou pracovní nabídka velmi nízká.

Respondenti nevnímali žádnou pomoc ze strany české (tehdejší) československé vlády, kromě samozřejmě vyřízení administrativní procedury související s vyřízením dokladů. Po příjezdu do ČR menší části respondentů byla nabídnuta možnost přechodného ubytování, což hodnotím velice pozitivně – hned po příjezdu potřebuje reemigrant nějaký čas, než si zvykne na nové prostředí a začne se orientovat v místních podmínkách.

Bylo vidět, že respondenti při otázce zkoumající vztah „*místních Čechů*“ vůči nim měli problémy – většina dotazovaných (5 ze 7) se vyjádřila, že místní obyvatele je brali „*spíše jako další Ukrajince, kteří sem přijeli kvůli práci*“, než je brali jako Čechy, jejichž předkové se vystěhovali na Ukrajinu.

Jeden respondent uvedl, že vztah vůči němu byl kladný kvůli tomu, že mluvil velice dobře česky. Z odpovědi tohoto respondenta mohu usoudit, že předchozí 4 dotazovaní měli problémy s češtinou, které vyústily do problémů v běžném životě během prvních let života v České republice. Celkově ale všichni byli spokojeni se vztahem místních Čechů vůči nim, což hodnotím pozitivně.

Po této otázce následovala otázka na diskriminaci vůči nim a vůči ostatním lidem. Zajímalo mě, zda se někdo z reemigrantů setkal jak s projevem diskriminace, tak i s diskriminací vůči ostatním lidem. Téměř všichni respondenti řekli, že se nepotkali s diskriminací vůči nim.

Pouze jeden uvedl, že ze začátku měl určité problémy, než se nenaučil česky. Upozornil však, že se nejednalo o žádnou diskriminaci, ale spíše na to, že pro něj bylo těžké ze začátku sehnat odpovídající práci.

Co se týče otázky týkající se diskriminace vůči ostatním, byl výsledek stejný – naprosto všichni zmínili, že se neseťkali s projevem diskriminace vůči nim, pouze jeden uvedl, že se s ním jednou setkal - tato diskriminace se týkala zaměstnávání Čechů romského původu. Na základě obdržených výsledků mohu tvrdit, že česká společnost je velice tolerantní vůči reemigrantům a imigrantům.

Abych se ujistila ve výsledcích předchozích dvou otázek, zeptala jsem se, zda by dotyčný poradil Čechům, kteří zůstali na Ukrajině, migrovat. Pouze jeden výsledek byl negativní - je to způsobeno tím, že jeden dotyčný řekl, že *„někde četl v novinách, že se některé rodiny vrátily“*.

V další otázce jsem chtěla ověřit výsledky toho, že nedošlo k diskriminaci vůči nim. Téměř všichni reemigranti neměli zájem o další migraci, pouze jeden zaváhal a řekl, *„že se uvidí“*.

Ostatní se shodli na tom, že by doporučovali reemigrovat zejména mladším lidem, protože je to pro ně výborná zkušenost, pro starší lidi by to bylo daleko těžší nebo dokonce kvůli tomu, že celý život strávili na Ukrajině, dokonce velmi těžké.

Kontakty udržují 5 ze 7 respondentů, jedná se většinou o telefonickou komunikaci. Jeden uvedl, že si volá přes skype, což lze hodnotit jako vliv globalizace a moderních technologií. Kontakty jsou udržovány však pouze s velmi blízkými příbuznými.

Téměř všichni respondenti (6 ze 7) navštěvují Ukrajinu. Každý z reemigrantů navštíví Ukrajinu jednou za 2 až 5 let. Zajímavé je, že se všichni zařazují do střední třídy, což hodnotím velice pozitivně – je vidět, že reemigranti našli své místo v českém životě.

Moje nejoblíbenější otázka měla zjistit slovní asociace respondentů, pokud se řekne Česká republika. Byly zmíněny následující slova: Praha, pivo, svoboda, mír, lepší život, budoucnost, olomoucké okurky, škodovka, Škoda, Karlovy Vary. Jeden respondent, kterého rodina reemigrovala v roce 1946, řekl, že v současné době se hodí spíše slova „*bordel, korupce a rodina*“.

Nakonec jsem chtěla zjistit členství Čechů v organizacích na Ukrajině. Větší část (4 ze 7) reemigrantů byla členy Kulturního centra sdružení Čechů. Zbytek nebyl v žádném sdružení. Po provedení dotazníkového šetření lze přistoupit k vyhodnocení problémů a navržení způsobů jejich řešení.

6.3 Nejčastější problémy „ukrajinských Čechů“ a návrhy jejich řešení

V předchozí části jsem provedla velice důkladný rozhovor s reemigranty, z výsledků dotazníků vplynuly tři velké problémy, které jsem seřadila dle jejich významnosti:

1. Neznalost českého jazyka
2. Nesoulad očekávání a reality
3. Neposkytnutí pomoci ze strany české (československé) vlády před příjezdem

Neznalost popřípadě špatná znalost českého jazyka byla zmíněna naprostou většinou respondentů. Ze získaných informací lze tvrdit, že neznalost českého jazyka byla odstraněna po dvou letech života. Z tohoto důvodu si myslím, že česká strana by měla pořádat nějaké kursy pro ty, kteří chtějí reemigrovat do České republiky.

Nesoulad očekávání a reality byl způsoben podle mého názoru tím, že informace byla reemigrantům poskytnuta pouze částečně. Tento nesoulad vznikl v důsledku toho, že Internet nebyl dostatečně rozšířen a uchazeči, pokud se podíváme na jejich délku života v České republice, migrovali v polovině 90. let, kdy informační rozvoj nebyl tak velký, jaký je ve dnešní době.

Neposkytnutí pomoci ze strany české (československé) vlády bylo způsobeno tím, že podle mého názoru se nad tím nikdo ve vládě nezamyslel, kromě toho se přístup k lidem od té doby docela změnil – k lidem se začalo přistupovat více „lidsky“. Podle mého názoru, pokud bychom současnou politiku přenesli do 90. let, obdrželi bychom na tuto otázku jiné odpovědi – všichni by řekli, že jim byla poskytnuta pomoc ještě před příjezdem.

6.4 Možnost uplatnění reemigrantů na území České republiky

Všichni reemigranti pracují většinou v průmyslu, což je podle mého názoru způsobeno tím, že struktura hospodářství, když dané respondenti studovali ve škole, byla jiná – nejdůležitějším odvětvím byl průmysl, který požadoval nejvíce pracovních sil. V současné době je situace odlišná – stále větší procento HDP je vyprodukováno v sektoru služeb.

V případě, že bych udělala stejný pohovor za 15-20 let, tak bych dospěla k závěru, že většina pracuje v sektoru služeb – bankovníctví, kadeřnictví, finanční služby atd. Zajímavé je také to, že dva ze sedmi respondentů získali maturitu právě v České republice.

Docela jsem se divila, že nikdo z uchazečů nepodniká, přitom se mi to zdá absolutně přirozené – člověk se výborně vyzná v podmínkách na Ukrajině, co požaduje ukrajinská ekonomika, kde je mezera na trhu atd. Na druhou stranu všichni respondenti již delší dobu žijí v České republice, takže znají i české podmínky – právě proto se mi zdálo, že procento podnikatelů bude mezi nimi poměrně vysoké.

V tom bych viděla obrovskou mezeru ze strany ukrajinských Čechů – každý ukrajinský Čech má podle mě velký potenciál v podnikání s východní Evropou. Jsem si jistá, že po 10 až 15 letech se situace změní a budeme svědky toho, že procento podnikatelů, kteří spojují Ukrajinu a Českou republiku, bude velké. Toto přispěje oběma zemím.

Velice pozitivně hodnotím úroveň vzdělanosti ukrajinských Čechů – připomenu, že pouze jedna žena nemá maturitu – zbytek má maturitu a vzdělání většinou technického směru na úrovni kvalifikovaného dělníka nebo řidiče. Pouze pro porovnání uvedu, že v roce 2001 nemělo maturitu v České republice 23% obyvatel¹⁹, což je přibližně každý pátý občan.

¹⁹ *Souhrnné údaje o ČR* [online]. Český statistický úřad [cit. 2010-01-05]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#12 >

6.5 Zajímavosti ze života ukrajinských Čechů

Chtěla bych poznamenat, že po roce 1939 byly uzavřeny všechny české školy a děti ukrajinských Čechů se museli učit rusky, což samozřejmě nepříspělo rozvoji češtiny na Ukrajině - mnoho lidí úplně zapomnělo český jazyk. V současné době pouze 35,5% Čechů na Ukrajině považuje češtinu za svůj rodný jazyk²⁰.

Čeština na Ukrajině z výše zmíněného důvodu převzala některé prvky z ukrajinštiny a ruštiny. Příkladem může být například slovo *ešče* místo ještě, *chudnout* místo *hubnout*, *hřibi* místo houby atd. Změna češtiny na Ukrajině se týkala hlavně lexiky - neboli slovní zásoby.

Obrázek 5. Škola v Bohemce

Zdroj: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/lukas-policar.php?itemid=5220>

Dále je potřeba říct, že doposud na ukrajinských vesnicích žijí starší lidé, kteří nejen česky mluví, ale třeba připravit i několik druhů knedlíků, což je opravdu podivuhodné.

Od konce 30. let nebylo vhodné se hlásit k české národnosti – jinak byste byli odesláni rovnou do gulagu - v té době byla zničena téměř všechna inteligence – učitelé, spisovatelé, faráři atd.²¹. Situace na začátku 90. let se naštěstí změnila a na Ukrajině již

²⁰ Ministerstvo zahraničí České republiky. *Krajané na Ukrajině*. [online].[cit. 2010-01-05]. Dostupné z WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/krajane_ve_sвете/ukrajina/index.html>

²¹ *Volynští Češi*. [online] Portál ukrajina.tv [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW:

<<http://ukrajina.tv/volynsti-cesi/>>

funguje celá řada škol, kde se vyučuje čeština, jsou tu početné pěvecké sbory atd. Mimochodem československá církev evangelická již delší dobu – od začátku 90 let - působí na Ukrajině.

Centrem současné české kultury je dle mého názoru Čechograd. Existují však i další centra české kultury – například vesnice Bohemka, na obr. č. 5 je vidět fotka z české čtyřleté školky v této vesnici. Nejlepší cestou pro výuku jazyka je podle mého názoru výuka jazyka přes písničky, čímž se zabývají početné folklorní sdružení na Ukrajině.

Česká republika je důležitá i pro ukrajinský jazyk – neměli bychom zapomínat, že v Praze na konci 19. století vyšlo první necenzurované vydání jedné z nejvýznamnějších sbírek ukrajinského revolučního básníka Tarase Ševčenka. Kromě toho byl v Praze založen i první ukrajinský spolek – v roce 1902²².

²² UHRINOVÁ, M. „Čeští“ Ukrajinci mají zájem o věci veřejné... [online]. Ukrajinská iniciativa v ČR, © 2010, 28. Srpen 2008. [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW: <http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/acestia-ukrajinci-maji-zajem-oaveci-verejne-_1/>

7 Závěr

Práce byla věnována jednomu z nejdůležitějších okamžiků v životě Čechů žijících v zahraničí – jednalo se o reemigraci, které se uskutečnila ve 2. polovině 20. století. Práce byla rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část popisovala dějiny emigrace Čechů do zahraničí a jejich návrat v minulém století na území tehdejšího Československa.

Celý proces reemigrace po 2. světové válce byl značně složitý, jelikož ve srovnání s repatriací bylo potřeba udělat daleko větší objem práce. Největším problémem reemigrantů ze Zakarpatské Rusi bylo to, že mnoho z nich neumělo česky nebo slovensky. Další reemigrační vlna se odehrála v 90. letech minulého století.

Co se týče současnosti, tak jsem dospěla k závěru, že na Ukrajině je poměrně mnoho organizací sdružujících ty, které sami sebe pokládají za Čecha. Moje hypotéza o tom, že česká vláda podporuje své bývalé občany v zahraničí byla částečně potvrzena – podpora sice existuje, ale je příliš malá.

V praktické části jsem uskutečnila vlastní kvalitativní výzkum, kde jsem se soustředila na proces zpětného začlenění českých krajanů do občanského života v podmínkách České republiky. Výzkum byl uskutečněn formou řízeného rozhovoru. V rámci výzkumu jsem dospěla k závěru, že nejčastější problémy ukrajinských Čechů jsou následující: neznalost českého jazyka, nesoulad očekávání a reality, neposkytnutí pomoci ze strany české (československé) vlády před příjezdem. Na konci práce jsem se zamyslela nad možnostmi pracovního uplatnění reemigrantů a poukázala jsem na zajímavosti ze života ukrajinských Čechů.

Cíl své práce analýzu reemigraci českého obyvatelstva na území Československa a později České republiky považuji za splněný. Moje práce je určena pro široký okruh čtenářů.

8 Seznam literatury

8.1 Literatura

HOFMAN J. a kol. „*Volyňští Češi v prvním a druhém odboji*“. Praha: Český svaz bojovníků za svobodu, 2004. Str. 12. ISBN 80-7005-036-5 (brož.)

MAŠEK V. „...*nikdo není zapomenut*“. Podbořany ; Kryry ; Vroutky ; Strojeticice : ZO ČSPB, 1988. Str. 17. ISBN nevedeno.

VACULÍK J. „*Reemigrace a usídlování volyňských Čechů v letech 1945-1948*“. Brno: Ústav marxismu-leninismu Univ. J. E. Purkyně, 1984. Str. 14 ISBN nevedeno.

VACULÍK J. *Začleňování reemigrantů do hospodářského života v letech 1945-1950*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. Str. 15. ISBN nevedeno.

VOLNÝ, Z. *Toulky minulostí světa*. 3. Díl. Praha: Via Facti, 2008. s. 213. ISBN 80-238-7462-4 (váz.).

8.2 Právní předpisy

Usnesení vlády ČR č. 1622 ze dne 14. prosince 2005, o programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2006 až 2010

Usnesení vlády ČR č. 340 ze dne 12.12.1990 a vlády ČSFR č. 905 ze dne 20.12.1990.

8.3 Elektronické zdroje

Britské listy. *Znamená slovo „Čech“ také někoho, kdo nemluví česky?* [online]. [cit. 23-3-2010]. Dostupné z: <<http://www.blisty.cz/art/44578.html>>

Hyperinflation In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, , 05.11.2009 [cit. 2010-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Hyperinflation>>

Klub českého pohraničí [online]. 2010, 28.01.2010 [cit. 2010-03-26]. Dostupné z WWW: <http://www.klub-pohranici.cz/ps_SH.htm>

Krajané na Ukrajině. [online] Ministerstvo zahraničí ČR. [cit. 2010-01-04]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/krajane_ve_svete/ukrajina/index.html>

Krajské záležitosti[online]. Ministerstvo zahraničí ČR [cit. 2009-11-05]. Dostupné z WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/pracoviste_mzv_pro_krajanske_zalezitosti.html>

Luděk Toman - rodopisné stránky [online]. 28.03.2007 [cit. 2010-03-26]. Luděk Toman - rodopisné stránky. Dostupné z WWW:

<<http://www.toman.estranky.cz/clanky/volynsti-cesi/reemigrace-zpet-do-vlasti>>

RŮŽIČKA, P. *KULT OSOBNOSTI A JEHO PRÁVNÍ DŮSLEDKY* [online]. [s.l.] : Masarykova univerzita, 2008. 71 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita [cit. 2010-01-05]. Dostupné z WWW:

<http://is.muni.cz/th/124168/pravf_m/diplomova_prace_Premysl_Ruzicka.txt?lang=en>

Souhrnné údaje o ČR [online]. Český statistický úřad [cit. 2010-01-05]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#12 >

UHRINOVÁ, M. „*Čeští“ Ukrajinci mají zájem o věci veřejné...* [online]. Ukrajinská iniciativa v ČR, © 2010, 28. Srpen 2008. [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW: <http://www.ukrajinci.cz/cs/aktuality/detail/aceutia-ukrajinci-maji-zajem-oaveci-verejne-_1/ >

Volyňští Češi. [online] Portál ukrajina.tv [cit. 2010-03-04]. Dostupné z WWW:

<<http://ukrajina.tv/volynsti-cesi/> >

VRABEC, V. „*Vznik myšlenky odsunu Němců v domácím odboji*“. [online]. Dějiny a současnost [cit. 2010-01-05]. Dostupné z WWW: < <http://dejiny.nln.cz/archiv/1990/1-1990-50.html> >

140 let Čechohradu[online]. Czech.cz [cit. 2010-01-02]. Dostupné z WWW: < <http://www.czech.cz/cz/ceske-listy/krajanske-panorama/140-let-cechohradu> >

World's Highest Denomination Banknote - Hungarian (1946) 100 Quintillion Penzo [online]. 3833.com [cit. 2010-03-02]. Dostupné z WWW:

<http://www.3833.com/largest_denomination_wbn_without_zero>

8.4 Seznam obrázků

Obrázek 1. Hudební kapela	17
Obrázek 2. Volyň a Podkarpatská Rus.....	18
Obrázek 3. Reemigrační průkaz	21
Obrázek 4. Původní počet osob žijících na území Podkarpatské Rusi vs. počet zájemců o reemigraci.....	23

9 Příloha č. 1. Organizace ukrajinských Čechů:

BOHEMIE (Melitopol)

vul. Krupskaja 16/8
72319 Melitopol
Předsedkyně: Světlana Kozlová
Místopředseda: Vladimír Švihl (tel. +38/06192/436158)
Tel. mobil: +380/677 794 252

BOHEMIE (Záporoží)

Novokuzněckaja d. 18, kv. 277
69118 Zaporizžja
Předseda: Serhij Dvořák
Místopředsedové: Raisa Linnik, Viktor Dvořák
Tel. předsedy: +38/0612/956071, (byt)+38/0612/713834

ČECHOHRAD

vul. Nestěrenko 112
72370 Novhorodkivka
Melitopolskyj rajon
Předsedkyně: Světlana Čubyr
Místopředseda: Viktor Barcal, +38/06192/97153 nebo 97269
E-mail: e-mail: cechohrad@seznam.cz
Tel. mobil +380/974 354 004

Česká beseda

založeno 30.10.1993
40 členů
vul. Dnipropetrovska doroha 72, kor.1, kv.84,
65084 Odesa -84
předseda: Lilie Dimidovič
00380482/559767d, 00380482/559736z

ČESKÁ BESEDA LVOV

nejstarší krajanský spolek na Ukrajině, zal. 10. února 1867
79008 Lviv-8
Plošča Rynok 17 Box 800
Předseda: Ing. Evžen Topinka,
Místopředsedové: Ing. Ivan Skamaj, Ludmila Dejneka
Tel./fax předsedy: +38/0322/987641, +38/0322/719206

ČESKÁ BESEDA ODĚSA

Předsedkyně: Světlana Semaško

Zástupce předsedy: Vitalij Kracyk (ul. Dobrovolskoho73, d.28, Odesa)

Adresa:

65104 Odesa

ul. Ilfa a Petrova 13, v.131

e-mail: cheskabeseda@rambler.ru

Tel./fax: +482/443226

ČESKÁ NÁRODNÍ RADA UKRAJINY (ČNRU)

Zastřešující organizace krajanských spolků na Ukrajině.

03115 Kyjiv-115

vul. gen.Vitruka 3/11, byt 5

Předsedkyně: Prof. Ludmila Muchina, CSc.

Tel./fax: (byt) +38/044/4247636, mobil 805 044 21957

ČESKÁ RODINA

Předsedkyně: Ludmila Bobrovská (tel.: +38/0482/543561, mobil 805 057 67076)

Místopředsedové: Serhij Fendyk, Naďa Morozová

Adresa:

vul.ak.Zabolotnoho 51/161

65086 Odesa-86

pozn.: poštovní adresa spolku je adresou místopředsedkyně Nadi Morozové
+38/0482/543561, +38/0482/527269

České centrum Kyjev

Adresa:

Kostjantynivska 1, box.19

04071 Kyjev

Ukrajina

E-mail: cckiev@czech.cz

Web: <http://www.czechcentres.cz/kiev/>

Tel.: +380-44-581 28 33, +380-44-581-28-34, fax: +380-44-581 28 33

ČESKÝ NEZÁVISLÝ EVANGELICKÝ BRATRSKÝ SBOR - Bohemka

Vedoucí sboru: Josef Jančík

(tel.: +38/05135/91886 – družstvo)

56314 Bohemka

Vradijivskij rajon

Tel.: +38/05135/91886

ČESKÝ NEZÁVISLÝ EVANGELICKÝ BRATRSKÝ SBOR - Veselynivka

Vedoucí sboru: Marie Provazník
Adresa: 67314 Veselynivka
Berezivskij rajon
Tel.: +38/04856/91122 (družstvo)

ČEŠTÍ BRATŘI

Předseda: Ing. Josef Hart
Adresa:
56314 Bohemka
Vradijivskij rajon
+38/05135/93541 (byt), +38/05135 91 886 (družstvo)

HOLENDERŠTÍ ČEŠI

Adresa: 22160 Mykolajivka
Kozjatynskij rajon
Vinnycka oblast
Předseda: prom. ped. Josef Lankamr
Místopředsedkyně: Larysa Lanovik
Tel./fax: +38/04342/22401
Te.: +38/4342/77258, fax: +38/04342/22401

KLUB TGM V UŽHORODĚ

Předseda: Ivan Latko ,
e-mail: Latko.uzg@mail.ru,
další e-mail: czech-uzhorod@mail.ru
Místopředsedové: Ivan Chripak, Vasil Enedi
Vul. Dendeši 138
88001 Užhorod
Tel. +38/0312/237016 nebo 612789 nebo mobil 805 053 99617

MALÁ ZUBOVŠTINA

Předseda: MUDr. Anatolij Kobernik
Vul. Kirova 101/15
11500 Korosteň
Žytomyrská oblast
+38/04142/93702 nebo 30503

SDRUŽENÍ ČECHŮ MATICE VOLYŇSKÁ

Předseda: Larysa Mladanovyč

Místopředseda: Sviatoslav Kolosok, e-mail: kolos@lt.ukrtel.net

Vul. Svitolaja 16A/1

43025 Luck

Tel./fax: +38/03322/47302

UŽHORODSKÁ SPOLEČNOST ČESKÉ KULTURY J. A. KOMENSKÉHO

Vul. Kapitulna 33 / vul. Kavkazka 15

88000 Užhorod

Předsedkyně: Olga Buksar

Místopředsedové: Ivan Latko, Maryana Basarab

Tel.: +38/0312/237016, (byť) +38/0312/243484, mobil 805 065 71 696,

e-mail: czech-uzhorod@mail.ru

VLTAVA

Kulturně-osvětová společnost Čechů v Krymské autonomní republice. Založeno 20.2.1993

1200 členů.

E-mail: vltava@2b.crimea.ua nebo vltavakrym@hotmail.com

Předseda: Stanislav Kaplan (tel.: +38/0652/377550, mobil 805 049 65640 nebo 806 765 03150

Místopředsedové: Ljudmila Hrcej, Ljudmila Kubík, Vladimír Vágner

P/o Mirnoje, Box 1

97505 Simferopol

Web: <http://vltava.narod.ru>

+38/0652/310945, tel./fax: +38/0652/253171

Vltava, odbočka

350 členů

96150 Lobanove

Sadovyj pereulok 5

Džankojskyj rajon

Avtonomna Respublika Krym

předseda: Viktor Prochaska (*24.8.1934) místopředseda: Jevgenija Parfenova

jednatel: Ludmila Prochaska

003806564/55627, 003806564/55542, 003806564/55627

VYŠEHRAD

03115 Kyjiv-115

vul. gen.Vitruka 3/11, byt 5

Předsedkyně: Prof. Ludmila Muchina, CSc

+38/044/4247636

ŽYTOMYRSKÁ SPOLEČNOST VOLYŇSKÝCH ČECHŮ

vul. Krivyj Brid 8 10002 Žytomyr

Předsedkyně: MUDr.Emilie Snidevič Místopředsedkyně: Anna Lytvynec, Vladimír Novák